

ELFTE SÖNDAGEN EFTER TRINITATIS

DOMINICA UNDECIMA

Introitus Psalm 51:1-15, Gt Dan 9:15-19, Ep 1 Kor 16:1-11, Ev Luk 18:9-14. Predikan av Åke Malander (ELBK)

Allsmäktige, evige Gud, inför dig är ingen levande rättfärdig. Men Herre, handla icke med oss efter våra synder och vedergäll oss icke efter våra missgärningar. Möt oss i din stora nåd och barmhärtighet – i Jesus Kristus. Amen.

Om en människa ska bli salig och komma till himmelen måste hon först, här i tiden, bli rättfärdig inför Gud, ”få det rätt ställt med Gud”, som det ibland brukar kallas. Detta kan låta tämligen trivialt och självklart. Jo det må vara lätt sagt, men hur kan detta egentligen gå till? Människan är ju fallen i synd och står i fiendskap till Gud, under domen. Detta gäller alla människor, även dig och mig!

Dagens evangelietext, Jesu liknelse om de två männen som gick upp på tempelplatsen för att be, kastar ett ljus över detta, som är den kristna trons och religionens centrum och egenart. Men när vi hör liknelsens poäng, Jesu dom över de båda, så måste vi väl ändå säga att

JESUS ÄR EN UNDERLIG DOMARE

HAN FÄLLER DÄR MÄNNISKOR FRIAR, HAN FRIAR DÄR MÄNNISKOR FÄLLER

Frågan gäller alltså: Hur blir en människa rättfärdig inför Gud? Det fanns skriftlärdade som kunde ge ett svar på den frågan: ”Genom att ta på sig himmelrikets ok”, dvs. på lagfromhetens väg. Och detta är även den religiösa människans naturliga tanke. Så kan alltså människosvar se ut. Vad säger då Guds Ord om detta? Därmed kommer vi till dagens evangelium om två sådana iögonenfallande motsatser. En ”rättfärdig” och en ”syndare”! Lika djupt föraktad som en publikan var i folks ögon, lika högt aktad var en farisé. Men hör och häpna alla ni som lyssnar till denna liknelse. Jesus säger att det var publikanen som gick hem rättfärdig, inte den andre. Publikanen var m.a.o. rättfärdig inför Gud; fariséen var det inte.

Hur beskrivs då fariséen? Skildrar Jesus honom som en i allmänhet gudlös och lastbar människa? Långt därifrån! Fariseismen var egentligen, åtminstone från början, en väckelserörelse; man ville få Israel att ta det allvarligt med Guds ord och lydningen för hans bud. Vilket naturligtvis var ett gott syfte. Fariséens strävan gick ut på att i allt efterleva lagens alla stadgar och bud. Så ser alltså den människa ut om vilken Jesus säger att han lämnade templet ”icke rättfärdig – orättfärdig”.

Hur beskrivs då publikanen? Får hans liv och leverne något beröm? Vi får inget mer veta om honom än att han var en publikan. Och det räcker! Det fanns således, som var människa kan se, en väldig skillnad mellan dessa personer och deras liv. Men det fanns faktiskt en ännu större likhet mellan dem: båda var syndare, låt vara av olika slag, men likväl syndare. Den bön de frambär avslöjar dock en skillnad av ett annat slag än det människor märker och dömer efter. Fariséen förtränger insikten om lagens totala och absoluta krav. Publikanen bejakar lagens dom över sig, men han övervinner den, han har ett motmedel.

Fariséen förtränger den insikt han har utifrån Ordet, eller åtminstone borde ha, han läste ju sin Bibel, Mose och profeterna (dvs. GT). Han torde väl vara bekant med tex. Psaltaren 14 och ha stött på de skarpa och besvärliga orden: ”Ingen rättfärdig finns, inte en enda”. Hur ska lagrättfärdigheten ställa sig till detta? Orden måste relativiseras till att tala om folket i största allmänhet: nästan ingen rättfärdig finns,

knappt en enda. Och talas det inte i vers 5 om ”de rättfärdigas släkte”, som väl måste vara de som lever rättfärdigt efter lagens bud. Ja, Ordet måste omformas för att stämma med hans fromhet. Han är förvisso ärlig i sin övertygelse, men han förmår inte inse att det är hans egen uppfattning måste revideras för att stämma med Ordet, inte tvärtom. Nej, han kan varje morgon be: ”Jag tackar dig Gud att den ande du har givit mig är ren.” Att ta emot syndaförlåtelsen som en oförtjänt gåva, av nåd allena, för farisén likaväl som för publikanen, det är för honom ett orimligt och anstötligt budskap. Aldrig kan farisén tänka sig att varje Adams barn som förlitar sig på lagen av just lagen fränkänns rättfärdigheten, och av lagen döms att mista himmelriket. Det förunderliga blir att av lagfromheten sätts hela lagen ur kraft – och ersätts av mänskliga stadgar och påbud. Aldrig förstod han att ”de rättfärdigas släkte” har sin rättfärdighet från ett helt annat håll – nämligen där publikanen hämtade den.

Publikanen, sa vi, bejakar lagens dom men övervinner den. Jesus säger om honom att *”han gick hem igen rättfärdig”*. Han, publikanen, tillhör alltså ”de rättfärdigas släkte”. Men varken han eller någon annan av dem har sökt sin rättfärdighet genom att försöka s.a.s. vrida och vända på lagens alltid och allom fördömande ord i syfte att kunna uppfylla den. Tvärtom: han inser sitt tillkortakommande. Han står långt ner, vågar inte ens lyfta sin blick mot himmelen, slår sig för sitt bröst i botfärdighet. Han har bara en sak att komma med: *”Gud, misskunda dig över mig, syndaren.”* Men se, där har han verkligen motmedlet mot lagens dom. I tron på Guds Ord och löfte, i tron på evangelium utber han sig av Gud just den nåd och förlåtelse som Gud har lovat i evangelium.

Han befinner sig ju i helgedomen. Och vad är då helgedomen? Med den kan vi rent konkret avse ökentidens tabernakel, som sedan ersattes av templet i Jerusalem, men mer abstrakt kan vi beskriva helgedomen som platsen för Guds nådesnärvaro. Tänk på Salomos bön vid templets invigning, som vi läser i 1 Konungaboken 8: *”Ja, hör din tjänares och ditt folk Israels bön, när de vänder sig mot denna plats. Må du höra den på den plats där du bor, i himmelen. Och när du hör, må du förlåta.”* Den av lagen förkrossade publikanen har i grund och botten samma bön som Salomo: *”Och när du hör, så må du förlåta.”* Och i tron på löftet, tron på evangelium står publikanen, syndaren, där i syndaförlåtelsens skrud, i den främmande, den tillräknade rättfärdigheten: *”den som lagen och profeterna vittnar om, rättfärdigheten från Gud genom tron på Jesus Kristus, för alla som tror”*, som den före detta farisén Saulus, numera aposteln Paulus skriver i Romarbrevet 3.

Men menade publikanen verkligen allvar, var han uppriktigt och djupt botfärdig, var det en äkta syndaånger han hade? Svaret på dessa frågor är: Nej! Menar du då min vän, menar du verkligen allvar, är du uppriktigt botfärdig, har du tillräckligt ångrat dina synder när du träder fram inför Gud i syndabekännelsen och begär att få bli avlöst? Svaret är även här: Nej! Även din ånger och dina tårar är orena inför Gud. Detta måste understrykas då det runt en sådan här liknelse också finns en frestelse till självgodhet. Mången kristen har nog, utan att själv riktigt inse det, i själva verket bett eller tänkt: Jag tackar dig Gud att jag inte är som farisén som står där och berömmar sig av sina goda gärningar. Nåväl, om du är lik farisén eller publikanen har dock ingen betydelse; du är i vilket fall som helst en syndare och saknar all egen rättfärdighet inifrån. Ska du bli salig så måste du utifrån få dig tillräknad den rättfärdighet som Jesus Kristus har förvärvat – åt dig och åt alla människor. Det var med den rättfärdigheten publikanen gick hem. Och någon annan än denna, den främmande, tillräknade rättfärdigheten är det ingen enda i Kristi kyrka som har. I den skara som tiderna igenom är församlad kring Herren Jesus och hans ord och sakrament har genom alla århundradena hörts publikanens rop: Gud förbarma dig över mig syndare! Ja varje söndag sjunger vi, tillsammans med hela Kristi kyrka: *”Herre, förbarma dig över oss. Kriste, förbarma dig över oss. Herre, förbarma dig över oss.”*

Jesus är densamme, igår, idag och i all evighet, och vi syndare är oss lika i alla tider. Än idag har vi inget annat att komma med än publikanens rop, och än idag svarar han, som är syndares Frälsare: *”Var vid gott mod, mitt barn: Dina synder är dig förlättna”*. Lika visst som syndabekännelser varje dag intill tidens slut kommer att bäras fram till nådens tron, lika visst kommer varje dag intill tidens slut avlösningens ord att räckas fram till syndare. Så har Kristus förordnat och befallt. Därför har jag här den stora glädjen att få räcka över till dig, arme syndare, Jesu ord och löfte: Var vid gott mod: Dina synder är dig förlättna – så visst som Jesus Kristus är död och uppstånden. Han, som faller ”den rättfärdige” men friar ”syndaren”. Amen.